

בעין חינוכית

בעין חינוכית מספר 72, כ"ב באדר תש"ע

האים באמת קיימת בנו אהבת ארץ-ישראל?

ד"ר יוסי שפנייר, ראש ההתמחות ללימודי ארץ ישראל

האם אנו באמת אוהבים את ארץ-ישראל?

השורות של הנערה מהמחנות העולים שהוזכרו למעלה נכתבו לפני כשישים שנה. ומה כיום? כמרכז סיורים במכללה אני שואל את עצמי לא פעם אם אנו באמת מאמינים בצורך להתקשר לארץ או שזו סתם סיסמא שדופה? לעתים אני חש שאיבדנו חלק מהנכונות לממש אידיאלים פשוטים אלו. אנו טובים בהכרזות קולניות על הקשר לארץ, אבל בפועל כשצריך לבצע (סיור כלל מכללתי כדוגמה) הדברים נראים אחרת. לא כולם קופצים משמחה וכמהים לקיים את הציווי של "קום והתהלך בארץ". נכון, קיימים שלל תירוצים לחוסר ההתלהבות ולחוסר ההצטרפות לסיור, ובכל זאת נראה לי שיש כאן גם נקודה מהותית.

עלינו להבין כי ללא ידיעה אין אהבה. זה נכון בעניין סיורים בדיוק כמו בתחומים אחרים. ללא היכרות מעמיקה עם ארץ ישראל (שאחת מדרכי לימודה העיקריות היא על ידי הסיור בה) לא נוכל לאהוב אותה. ואם לא נאהב אותה – גם ההתייחסות תהיה בהתאם. באופן אישי אני לא חש שלציבור שלנו יש רצון אמיתי לדעת את הארץ ולהגיע באמצעותו לאהבה הנדרשת מאתנו – במיוחד בתקופה זו.

העליתי כאן את הרגשתי מתוך רצון לעורר למחשבה ואולי גם לקבל הצעות לפתרון.

חיזוק מעשי לחשיבות הכלי החינוכי של הסיור קיבלתי ממכתב של בוגרת ההתמחות ללימודי ארץ-ישראל המחנכת היום בבית ספר בצפון. היא ביקשה לחלוק עמי את חוויותיה בראשית דרכה בהוראה (המכתב מובא כלשונו):

מכתב של בוגרת אורות

מעט היסטוריה

לקראת הסיור המכללתי הקרב ובא חשבתי לשתף אתכן בהרהורים אישיים וגם בחוויה אישית הקשורה לאחת מהבוגרות שלנו בהתמחות ללימודי ארץ ישראל.

במקביל לעליות הראשונות לארץ בתחילת המאה העשרים הלך והתגבש גם הטיול והסיור כמוטיב חינוכי מרכזי. הטיול בארץ נחשב לחלק ממהלך ציוני מתוך אמונה כי השיבה לארץ ישראל צריכה להתגלות בפנים שונות ומגוונות, וכי אחת מהן היא הטיול להכרת הארץ ולהתחברות אליה דרך הרגליים. תפיסת הטיולים כערך החלה עם כמה "משוגעים לדבר" שהונעו מאידאולוגיה ציונית והיא הלכה והתפתחה לתנועה רבת משתתפים שחדרה ללבבות הנוער והמבוגרים.

הטיול נתפס ככלי עזר חשוב ביותר לחיזוק הקשר עם ארץ ישראל על שלל מרכיביו. כך עולים הדברים בחינוך הפורמאלי והבלתי פורמאלי כאחד. על הרגשה זו כותבת חניכה במחנות העולים ערב הקמת המדינה: "כשאתה עושה את דרכך בארץ זו הרי כל מה שלמדת ורכשת בבית הספר כאפס בעיניך [...] פתאום נתעשרת. נגלו לפניך אפיקים חדשים. הכרת עמקים, בקעות ומעיינות [...] פתאום, עם גלות האופקים החדשים, הנך מרגיש כי הגליל שלך הוא מאז [...] ולפתע גדלה בעיניך המולדת ותיקר" (צביה, כצמח השדה, תל אביב תש"ז, עמ' 111).

יוסי שלום, מה שלומך?

זאת ענת הלוי (ברמלי), תלמידתך מלפני שלוש שנים. אצלנו הכול בסדר – גרים במעלה גלבוה וברוך השם נהנים מהחיים.

לאחר שלוש שנים בהן הייתי בבית התקבלה החלטה משפחתית ויצאתי לעבוד. אני מחנכת של כיתת עולות חדשות (חדשות ממש) בתיכון דתי בגליל. בעבודתי אני מלמדת עברית דרך נושאים שונים (אני וביתי, כישורי חיים, מולדת, עונות השנה וכו'). רציתי לשתף בחוויה מדהימה שקרתה לי לא מזמן: בעבודתי אני מתמודדת עם קשיים רבים. הבנות העולות לא היו בעבר במסגרת לימודית מסודרת וזה יוצר בכיתה אתגרים מורכבים רבים. ביום שלישי האחרון יצאתי איתן לטיול. התחלנו בסיור בקיבוץ (רפת, לול, דיר, מערך גזר, גת קדומה ועוד) ולאחר מכן יצאנו לשני מסלולים מעגליים בגלבוה. בטיול הבנות מאד נהנו: ראינו רקפות וסתווניות, נוף מקסים ועוד דברים רבים. אני מבקשת לשתף במעט מתגובותיהן למחרת הטיול: "המורה: בטיול למדנו הכי הרבה עברית"; "המורה אנחנו רוצות הרבה טיולים כאלה".

שאלתי אותן: "אז מתי נלמד?" והן ענו: "בטיול לומדים..."

המורה לעברית שאלה אותן בבוקר מה הן ראו בטיול. הן פשוט זכרו הכול! כולל את אלת המסטיק והגת! עד הטיול היה לי מאוד לא קל בכיתה. ביום שאחרי הן

אמרו לי שהטיול היה כל כך טוב שמעכשיו הן לומדות בשקט... (והן עומדות בזה).

צריך להבין שאלה בנות מרקעים לא פשוטים. נכון מדהים!?

זהו. רק רציתי לחלוק אתך את החוויה המדהימה, כי אני בטוחה שהרבה מהצלחה זה בזכות הכלים החשובים שרכשתי בארבע שנים מקסימות וקשות... אצל המרצים הטובים ביותר של המכללה.

אני אשמח אם תוכל לשתף עוד מרצים ותלמידות בדברי. אני, שבאה מתחום הדרכת הטיולים, אף פעם לא האמנתי עד כדי כך בכלי הזה ככלי חינוכי. בטיול אחד פשוט גיליתי כמה הוא משמעותי וחשוב. אז תדעו שכל העמל והיגיעה של הלימוד הוא ממש לא לשווא!!! ענת הלוי, מעלה הגלבוה

מכתב זה (שלא הוזמן) נתן לי חיזוק משמעותי שהעמל והיזע המושקעים בתחום הסיור יכולים לתרום תרומה רבה בעשייה החינוכית שמביאה לידיעה ואהבה, ומהווה כלי חינוכי חשוב.

כדאי לנסות...

להתראות בסיור הבא!

קום התהלה בארץ לארפה ולרחה

1. ניתן לעשות מנוי אישי (ללא עלות) על דפי "בעין חינוכית". נא לפנות לשרון: sharonz@orot.ac.il.
2. מי שמוכנה לשתף את כלל הבנות במחשבות בתחומי חינוך וחיים המתאימות לרוח של "בעין חינוכית", מוזמנת לשלחן אלי: yyg8@zahav.net.il.
3. נשמח אם תפיצו את הדברים הלאה, למשפחה ולחברים מחוץ למכללה.
4. לעיון בגיליונות קודמים הקלידי בגוגל "קבצי בעין חינוכית" (סבלנות, הדף עולה לאט), או עייני כאן: <http://www.orot.ac.il/orot/InfoPagePublishes/EducationalViewPoint/Pdf/default.aspx>